

تأثیر معماری اسلامی ایرانی در حجاب اسلامی

اعظم میرعباسی^۱ فاطمه رضایی حیدری^۲

چکیده

خانه بستر و مأوای هر انسان است که زندگی همراه با آرامش را برای او به ارمغان می‌آورد. برهنگی فرهنگی امروزه ترجمانه‌ی برهنگی در معماری است، معماری برون گرا، از بین رفتن مرزها در فضاها و از بین رفتن مفهوم پوشاندگی در معماری امروز. زن ایرانی را این الگوهای برهنه تغییرداد، برای احیای فرهنگ ایرانی اسلامی و ایجاد مفهوم عفاف و حجاب باید البسه وابنیه مثل دو بال درکنار هم پیش روند تا فرهنگ ایرانی پویا شود، هدف از پژوهش پیش رو ارائه‌ی اصول اولیه و راه کارهای پیشنهادی معماری به منظور ارتقاء شرایط اسکان با استفاده از منابع دینی درجه اول، قرآن و احادیث معتبر و نقل‌های تاریخی است. در این پژوهش ابتدا به طراحی خانه از منظر اسلام پرداخته می‌شود، سپس به طراحی خانه‌های اسلامی در بستر معماری اسلامی برای رفع نیازهای خانه داری و اصول آن از منظر اسلام می‌پردازد. این تحقیق توصیفی به جمع‌آوری اطلاعات به روش کتابخانه‌ای می‌پردازد و دارای روش تحقیقی نقلی و وحيانی است. از این تحقیق به این نتیجه می‌رسیم که انسان در پرتو محیط زندگی و حیات خود پرورش می‌یابد، اگر این محیط برطبق آموزه‌های اسلامی طراحی و چیدمان شود و در بستر آن پوشش اسلامی محقق گردد، انسان با آرامش خیال و به دور از آسیبهای اخلاقی و رفتاری، سهل‌تر و ساده‌تر به سر منزل مقصود و سعادت دنیا و آخرت دست می‌یابد.

واژگان کلیدی: معماری، حجاب، خانه

^۱ - طلبه فارغ التحصیل سطح دو حوزه علمیه زهراییه
mirabbaci6@gmail.com

^۲ . طلبه فارغ التحصیل سطح دو حوزه علمیه زهراییه

خانه جایی است که انسان در آن سکنی می‌کند، عربی آن مسکن است و معادل آن منزل و کاشانه و... است. خانه مکانی است که در آن فرد ضمن حفاظت از خود در برابر عوامل آب و هوایی می‌تواند از فشارها و محدودیت‌های جامعه به دور باشد، خانه مکانی است برای استراحت آدمی و آرامش ذهن او.

خانه و خانواده از هم تاثیر می‌پذیرند، شاید باور نداشته باشیم که سبک های زندگی غربی، چطور بر روح خانواده تاثیر می‌گذارند و خانواده ها را از دیدن جلوه های حق، که در بستر خانه های اسلامی هویدا است، محروم میکنند و راه سیر وسعادت را کند و سخت و با تنگناها همراه می سازند. همان طور که می‌بینیم رعایت اصول اسلامی در ساخت، طراحی، چیدمان و نگهداری از مساجد سبب شده است که هر انسانی را به خود جلب کند و روح تشنه ی او را سیراب نماید، زیرا با مفاهیم عمیق عرفانی، فضای روحانی خاصی را خلق کرده اند که عالم ماده و معنا را به هم پیوند می دهد و کاربرد رنگ ها و اثر آن بر انسان کاملاً مشهود است.

این پژوهش سعی دارد تا ضمن معرفی ویژگی‌های یک خانه ی مناسب بر مبنای آموزه های اسلامی، تاثیر آن را بر پوشش اسلامی و حجاب اسلامی روشن کند. تا مردم جامعه در بستر این خانه بتواند به انجام آموزه های دینی همت گمارند. در واقع پژوهش حاضر به دنبال پاسخ گویی به این سوالات است که اصول معماری از منظر اسلام کدام‌اند؟ آیا معماری خانه ها تاثیری در حجاب اسلامی دارد؟ الگوی مسکن در طراحی و معماری می تواند چه تاثیری در پوشش اسلامی داشته باشد؟

مهم ترین مقاله مورد استفاده در تحقیق:

«تاثیر عناصر سنتی معماری ایران بر حفظ حجاب اسلامی نمونه موردی خانه ی بهبهانی ها» نوشته ی صادق پیروی و ارسلان آزادی فر، نویسندگان در این مقاله به بررسی یک نمونه موردی که خانه ی بهبهانی ها بوده است پرداخته اند.

مفهوم لغوی حجاب: در لغتنامه دهخدا و فرهنگ های دیگر فارسی لغات را چنین معنا می کنند: حجاب: [ح] (ع مص) در پرده کردن . حجب . || بازداشتن از درآمدن . (منتهی الارب). بازداشتن . (دهار) زوزنی. || روگیری (عفاف: [ع] (ع مص) باز ایستادن از حرام و پارسائی نمودن . (از منتهی الارب). خودداری و امتناع از آنچه جایز و نیکو نباشد.

جایگاه و اهمیت حجاب

حجاب هماهنگی میان تمامی اجزای فرهنگی و نقشهای زن را فراهم می آورد و کارکرد تمامی آنها را به سوی وحدت میکشاند. حجاب علامت و نشان درک صحیح و هدفمند زن از زندگی است که براساس آن ارزشها شکل میگیرد و نقشها و امور زندگی او تنظیم میگردد. حجاب در جهان بینی اسلامی ما ریشه الهی دینی دارد و خداوند در آیات متعدد قرآن کریم به همین امر اشاره و تاکید میفرماید و از طرف دیگری در منابع مختلف فقهی و روائی این موضوع بعنوان محور اصلی مسائلی که غالب مسائل شرعی به آن گره خورده و جزء وظایف اصلی زن مسلمان شمرده شده بر آن تاکید شده است. مقام معظم رهبری در این باره میفرماید: "اسلام می خواهد که رشدفکری و علمی و اجتماعی و سیاسی و بالاتر از همه فضیلتی و معنوی زنان به حداعلی برسد و وجودشان برای جامعه و خانواده بشری بعنوان یک عضو حد اعلای فایده و ثمر را داشته باشد و همه تعالیم اسلام از جمله مساله حجاب براین اساس است"³.

ساختمان خانه از نظر اسلام

در مورد خانه داری باید ابتدا به احکامی در باب ساختمان خانه بپردازیم تا خانه داری در بستر مناسب خانهای اسلامی محقق شود. دین مبین اسلام، خانه را حریم امن خانواده به شمار می آورد و به طراحی های شکل گرفته در جامعه رنگ و بوی دیگری بخشیده است. به همین دلیل اهمیت حریم خانواده در فرهنگ ایرانی، حفظ حریم و حجاب در طراحی خانه به وضوح دیده می شود.

طراحی معماری در گذشته ایران، درون گرا بود و مشرف نبودن خانه ها به یکدیگر و همچنین پرهیز از اختلاط محرم و نامحرم از ویژگی های مهم آن به شمار می رفت. تمامی فعالیت های انسان از دیرباز در جهت پاسخ گویی به نیازهایش بوده است. معماری مسکن نیز که در پی فراهم کردن محیط و فضای مناسب برای زیست است، نقش مهمی در تأمین نیازهای مادی و معنوی بشر ایفا می کند. دین مبین اسلام که برای سعادت بشر، در زمینه های مختلف برنامه ریزی دارد، اهمیت مسکن و نوع معماری را از نظر دور نداشته و توصیه های مختلفی در این باب ارائه کرده است. احادیث و روایات اهل بیت، نشان دهنده اهمیت و جایگاه ویژه مسکن در اسلام است.

اسلام، ویژگی های منحصر به فردی از خانه خوب و در شأن انسان مسلمان تبیین می کند که توجه به هر یک تأمین کننده سعادت دنیوی و اخروی انسان است. با بررسی معماری سنتی مسکونی ایران، می توان بسیاری از این ویژگی ها را یافت. در این مجال، به چند ویژگی مهم خانه و مسکن از منظر اسلام و بیان نمونه آن در معماری گذشته ایران پرداخته می شود.

³-سایت حوزه نمایندگی ولایت فقیه

الف-وسعت خانه: در روایات متعددی گاه اشاره به ساختن خانه های وسیع شده و گاه این کار مورد نکوهش قرار گرفته است.

رسول خدا(صلی الله علیه وآله) می فرماید: «مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ يَتَّسِعَ مَنْزِلُهُ»؛ از سعادت آدمی است که خانه اش وسیع باشد. «شَكَارَ جُلٍّ مِنَ الْأَنْصَارِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَنْ الدَّوْرَ قَدْ اكْتَنَفَتْهُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ارْفَعْ صَوْتَكَ مَا اسْتَطَعْتَ وَ سَلِّ اللَّهُ أَنْ يُوسِّعَ عَلَيْكَ»؛ مردی از انصار در محضر پیامبر صلی الله علیه وآله از داشتن منزل کوچک ابراز ناراحتی نمود. پیامبر فرمود: داد بزن و از خداوند بخواه که خانه ات توسعه پیدا کند. (یعنی با جدیت از خدا بخواه). امام صادق علیه السلام فرمود: «مَنْ بَنَى فَوْقَ مَا يَسْكُنُهُ كَلَفَ حَمْلَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ» ساختمان بیش از مورد نیاز در قیامت مسئولیت دارد.⁴

آنچه از مجموع روایات به دست می آید به شرح زیر است:

1. منظور از منزل وسیع، داشتن کاخ یا خانه مجلل نیست، بلکه برخورداری از خانه ای است که به اندازه نیاز و کفایت باشد. البته روشن است که میزان نیاز واقعی در خانواده ها متفاوت است، ولی مهم این است که خانه، به اندازه نیاز عرفی باشد و نه بیش تر.

2. نظر اسلام درباره بزرگی و وسیع بودن منزل، ناظر به انتخاب مکانی است که خانواده به راحتی در آن زندگی کند. به تعبیر دیگر، اسلام به دنبال آن است که در خانه، فضایی مهیا شود که آسایش و آرامش خانواده را فراهم سازد. به تجربه ثابت شده است خانه های کوچک، کسالت و افسردگی را برای خانواده ها به همراه دارد. در چنین فضایی رفت و آمدهای اقوام و دوستان که در دین به طور فوق العاده ای بر آن تأکید شده است، به حداقل رسیده یا حذف می شود. اسلام با در نظر گرفتن چنین مسائلی در صدد ایجاد فضایی مناسب و با نشاط در محیط خانه بوده است.

3. اسلام، هر خانه بزرگی را باعث سعادت دنیوی و اخروی نمی داند. وسعت خانه زمانی مورد تأیید است که وسیله ای برای دست یافتن صاحب خانه به هدف های شایسته خانوادگی و اجتماعی؛ مانند برپا داشتن جلسات آموزنده دینی و اطعام فقرا باشد؛ و گرنه هر خانه وسیع و بزرگی نمی تواند عامل سعادت و خوشبختی قرار گیرد.

ب-ارتفاع خانه: از مجموع روایات نقل شده از حضرات معصومین علیهم السلام استفاده می شود که احداث ساختمان مرتفع شایسته نیست. امام صادق (علیه السلام) فرمودند: سقف خانه را هفت تا هشت ذراع بیشتر قرار ندهید (حدود 3 الی 3 و نیم متر) که عوارضی برای اهل خانه دارد و اگر بیشتر از سه متر بود، بالای آن آیه الکرسی نوشته شود تا عوارض منفی آن برطرف گردد.⁵

⁴ - احمد بن محمد بن خالد. المحاسن ج2 ص608

⁵ - گلی زواره غلامرضا احکام و آداب مسکن ص92

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: ساختمان بلند و مرتفع، حقوق همسایه ها را ضایع می سازد و ایشان از مردی انصاری که در مدینه ساختمان بلند و مرتفعی ساخته بود، رو برگردانده و فرمودند: چنین بناهای بلندی برای دیگر ساختمان های محل، زحمت و مزاحمت ایجاد کرده و جریان هوا و نور را از آنان دریغ می دارد. از امام صادق علیه السلام روایت شده است: هر خانه ای که سقف آن بیش از هشت ذراع باشد، محل حضور جن می شود و در آنجا ساکن می شوند.^۶

پ-جهت خانه: به موسی و برادرش وحی کردیم که خانه های خود را قبله (محل عبادت) قرار بدهید و نماز برپا دارید و بر مؤمنان مژده باد.^۷ جهان هستی با اندازه گیری دقیق و حکیمانه و نظم و تناسب و هماهنگی آفریده شده.^۸ همان طور که در قرآن اشاره شده، نحوه جهت گیری خانه باید به سمت قبله باشد؛ هم چنین رعایت هندسه و تناسبات نیکو به تبعیت از نظام هماهنگ آفرینش امری ضروری است.

ج- مکان خانه: مکان خانه باید در نزدیکی اجتماع مردم باشد، بر این اساس نباید در جایی پرت و دور از دسترس خانه بنا شود. وجود برق رسانی، مرکز بهداشتی، آب پاکیزه و بهداشتی و... بسیار اهمیت دارد. البته بهتر است که نزدیک مدرسه ی بچه ها و بازار و دیگر خدمات باشد، در این حالت زندگی آسان تر شده و تلاش و زحمت کم تری برای این مسائل صرف می گردد. حتی المقدور بهتر است که خانه در منطقه ای آرام و دور از خیابان های اصلی و میادین عمومی باشد، با تحقق این موارد اهالی خانه از آرامش و آسایش بیشتری بهره خواهند برد.

ح- سلسله مراتب در خانه: و برای هر یک از این دو گروه از آنچه انجام داده اند [در جزا] مراتبی خواهد بود و پروردگارت از آنچه می کنند غافل نیست.^۹

رسیدن به کمال اسلام، سلسله مراتبی دارد که به این شرح است: اول ایمان، بعد تقوا و بعد از آن یقین است، و یقین بسیار کمیاب است.^{۱۰} "اصل سلسله مراتب،" یکی از اصول بنیادین حاکم بر جهان هستی است که در جریان سلوک و انتقال انسان از ساحتی به ساحت دیگر دخیل و مؤثر است.

وجود سلسله مراتب در مسکن، سبب می گردد تا در نوع عملکردها و وقوع فعالیت و هم چنین در دید و حرکت افراد تنوع حاصل شود و عرصه های ورودی، اندرونی، بیرونی و خدماتی از هم تفکیک گردند. گذر از در و سپس ورود به هشتی (فضایی نیمه عمومی و ایستا)، سپس عبور از دالان و ورود به حیاط و گذر از ایوان نیمه خصوصی و ورود به اتاق خصوصی و بسته، همه نشان دهنده وجود نوعی سلسله مراتب حرکتی در مسکن های سنتی قدیم برای رسیدن به آرامش و سکون بود.

۶ - شیخ صدوق الخصال ج ۲ ص ۱۱۷

۷ - سوره یونس آیه ۸۷

۸ - پانپور احمد شگفتی های آفرینش، ترجمه توحید مفضل، ص ۴۶

۹ - سوره انعام آیه ۱۳۲

۱۰ - مجلسی، محمد تقی، لوامع صاحبقرانی مشهور به شرح فقه ج ۱ ص ۱۴۵

مهمانان نیمه آشنا این فضا برای تازه واردان به مثابه ورودی انتظار به کار می رود که ساکنان خانه، برخی تعارفات معمول را در آنجا انجام می دهند و عابران نیز گاهی برای رفع خستگی و استفاده از سایه آن توقفی کوتاه دارند. ورودی همچنان پلی است میان حریم خانه، خیابان و محله.^{۲۶}

هشتی

هشتی قسمت بیرون هشته خانه که به شکلهای مختلف ساخته میشود، فضای سرپوشیده متصل به کوچه و حیاط خانه، فضایی بعد از فضای ورودی که اغلب بلافاصله پس از درگاه قرار میگیرد، جایی که از منطقه بسته خانه بیرون می آید و ارتباط آن را با خارج تامین می کند. مهمترین کارکرد هشتی، تقسیم مسیر ورودی به دو یا چند جهت و حفظ قسمتی از حریم خانه است، به معنی آرامگاه، طاق، ایوان، رواق و آسمانه هم آورده اند. نقش هشتی در تعریف کردن رابطه همسایگی و تقویت آن بسیار مهم بوده است. اگر هشتی بین چند خانه مشترک بود اهالی آن خانه ها که یا با هم فامیل بودند و یا به هم بسیار نزدیک، از فضای هشتی برای دور هم نشینی و گپ و گفت و بازی و مشق نوشتن و ... استفاده می کردند. در حقیقت آنها که هشتی مشترک داشتند، خانواده واحدی بودند که بخاطر حفظ روابط محرم و نامحرم و رعایت حریم عمومی و خصوصی خانه های خود، در خانه های جدا از هم زندگی می کردند.

روزی در آن بود که نوری را درون هشتی می چرخاند. از صبح که آن نور می افتاد داخل، بر روی در و دیوار هشتی تاب می خورد، تا غروب که دیگر هوا تاریک شده بود و نوری هم نبود که بتابد. آنوقت دیگر همسایه ها با چراغ موشی یا فانوسی درون آن را روشن می کردند، البته تا زمانی که قرار بود که چهره ای چهره ای را ببیند و دری باز بود هشتی با یک دالان کوتاه یا بلند، به کوچه متصل می شد و این دالان تعیین کننده قلمرو هشتی بود. یعنی کسی که به دالان وارد می شد، با اهالی خانه های هشتی کارداشت، در غیر اینصورت فضول، غریبه یا دزد شناخته می شد. در مجموع می توان گفت که مهمترین کارکرد هشتی، تقسیم مسیر ورودی به دو یا چند خانه و در عین حال حفظ قسمتی از حریم خانه بوده است. به هشتی، آرام گاه، طاق، ایوان، رواق و آسمانه هم گفته اند.^{۲۷}

دالان

دالان ساده ترین جزء فضای ورودی است که تامین ارتباط و دسترسی بین دو مکان، مهمترین کارکرد اصلی آن به شمار می آید. به این ترتیب مسئله محرمیت توسط دالانی که در امتدادی غیر مستقیم به حیاط منتهی می شد حل می کرده اند.^{۲۸}

²⁶-پیرنا، محمدکریم «آشنایی با معماری اسلامی ایرانی» انتشارات دانشگاه علوم و صنعت.

²⁷ -حائری مازندرانی، محمد رضا «خانه، فرهنگ، طبیعت» انتشارات مرکز مطالعات شهرسازی و معماری تهران

²⁸ -مهدوی نژاد، محمد جواد «هنر اسلامی در چالش با مفاهیم معاصر و افقهای جدید».

حیات

حیات در خانه های قدیمی مرکز و قلب ساختمان بوده است. حیات مرکزی همراه با ایوان در هر سمت، ویژگی بود که از گذشته های دور در معماری ایرانی به چشم می آمد. همچنین حیات محلی برای برگزاری مراسم مختلف نظیر مراسم مذهبی، عروسی و تجمع اقوام بود. معمولاً چهار گوش بوده. ابعاد حیات را تعداد و عملکرد فضاهای اطراف آن تعیین میکنند. هر حیات معمولاً یک حوض و چند باغچه دارد که بسته به شرایط مختلف محلی نظیر آب و هوا و عوامل فرهنگی اشکال متفاوتی دارد.

عامل مؤثر در سازمان دهی، ایجاد حریم امن و آرام برای آسایش خانواده بوده است که خانه های حیات دار درون گرا یا با ایجاد فضا ای در گوشه ای از یک حیات و خارج از محیط خصوصی خانواده و یا با ساختن حیاطی دیگر به نام بیرونی به این هدف دست یافته اند.^{۲۹}

پنجدری

پنجدری یکی از عناصر سنتی معماری ایرانی است. پنجدری به طور معمول یک اتاق بزرگ است که در واقع همان تالار اصلی خانه محسوب میشود که اغلب اوقات رو به ایوان بزرگی است که ۵ پنجره به هم پیوسته برای آن در نظر گرفته شده است.

در معماری نوین پنجدری به اتاق نشیمن اطلاق می شود با اینحال خانه های سنتی اصیل ایرانی بسیار بزرگ بوده با تعداد زیادی اتاق ساخته میشود که پنجدری اتاق اصلی خانه محسوب میشود است.^{۳۰}

با توجه به آنچه گذشت واضح است که سلسله مراتب موجود برای ورود به خانه، حریم زنان را حفظ کرده مانع دیده شدن آنان توسط فرد خارجی میشود است، جدایی پنج دری به عنوان سالن پذیرایی از آشپزخانه و اتاق ها حتی دید نداشتن آن نسبت به سایر مکان های خانه حریم را حفظ کرده منجر به آرامش زنان عدم اختلاط زن و مرد میشود است.

البته با توجه به ورود حمام به منزل در خانه های امروزی که نقطه ای مثبت برای آن قلمداد میشود، اما باز شدن درب آن در سالن پذیرایی دیوارهای شیشه ای آن مورد دیگری است که باید مورد توجه قرار گیرد. پس زمانی که یک زن حریم خود رابسته و خود را محفوظ یافت، جیا وعفت در تو زنده باقی میماند و عفت پیشه میکند ولی با از بین رفتن فاصله ها و بیشتر دیده شد و ارتباط برقرار کردن با نا مرم درجات حیای او کاسته شده و کم کم حجاب کمتر و کمتر میشود و نتیجه ی آن بی عفتی، سهل انگاری، عادت خواهد بود.

سخنرانی رهبر معظم انقلاب مدظله العالی

29 -معماریان، غلامحسین «آشنایی با معماری مسکونی ایران، گونه شناسی برون گرا»

30 - پیروی صادق و آزادی فر ارسلان «تأثیر عناصر سنتی معماری ایران بر حفظ حجاب اسلامی»، مقاله باشگاه پژوهشگران جوان.

پایان این نوشتار را مزین می کنیم به بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با اعضای شوراهای فرهنگ عمومی استان هادرتیر 1374.

به نظر بنده، فرهنگ عمومی دو بخش دارد: یک بخش، امور و مسائلی است که بارز و ظاهر و جلو چشم است و حقیقتاً هم در سرنوشت یک ملت دخالت دارد؛ اما در دراز مدت تأثیر می کند. یعنی در مسیر زندگی و حرکت های آینده یک ملت تأثیر دارد. مثلاً شکل لباس و چه پوشیدن و چگونه پوشیدن و از کدام الگوی پوشش استفاده کردن، جزو مصادیق و نمونه های بارز فرهنگ عمومی جامعه است. یا شکل معماری در جامعه و در چگونه خانه های زندگی کردن، بخشی از فرهنگ جامعه را شکل می دهد. زیرا خانه های قدیمی ما یک نوع خانواده و خُلقیات بار می آورند (حیاط بزرگ، حوضی در وسطش و اتاق هایی در اطراف. از این اتاق پدر بزرگ در می آید و از آن اتاق دایی و از آن یکی هم عمو. بچه های خانواده، همه دور هم و بر یک سفره جمع می شوند و در واقع، این خانه است که خانواده را به دنبال خود می کشاند) و آپارتمان نوعی دیگر از خانواده ایجاد می کند. حتی شکل در و پنجره و ارتباط اتاق ها با هم، به ناچار تأثیر خاصی بر ذهن و خلق و منش و تربیت افراد دارد. از این رو، امروز - خوشبختانه - می بینیم که در تلویزیون و میزگردها و گفتارها، بر معماری سنتی ایرانی تکیه می شود. در کردارها نمی دانم چگونه است. ولی به هر حال، آنچه معلوم است این که، این ملت کهن و بزرگ، قبل از این که از سبک معماری اروپایی تأثیر بپذیرد، خودش یک سبک معماری خاص داشته است.

خوب؛ اینها از موارد فرهنگ عمومی است که فراوان است و تأثیراتش بر سرنوشت این ملت، بلند مدت است. چون به هر حال، هر نوع لباس، هر گونه رفتار، هر شکل نشستن بر سفره، هر گونه سخن گفتن دو نفر در مواجهه با همدیگر و مسائلی از این قبیل، تأثیراتی انکار ناشدنی در شکل گیری شخصیت افراد یک جامعه دارد. لکن نه در کوتاه مدت؛ در بلندمدت.

بخش دوم از فرهنگ عمومی، آن است که مانند بخش اول در سرنوشت یک ملت تأثیر دارد؛ اما تأثیراتش فوری و بسیار محسوس است. یعنی خود امور مربوط به این بخش از فرهنگ عمومی، چندان محسوس نیست؛ لکن تأثیراتش در جامعه و سرنوشت و مسیر آن، بسیار محسوس است. از جمله این امور و درواقع عمده ترین آنها، اخلاقیات است؛ "اخلاق فردی و اجتماعی مردم یک جامعه."

پنجشنبه دوم خرداد 1392 15:59

رهبر معظم انقلاب اسلامی خاطر نشان کرده بودند: کارها و اقدامات فرهنگی همچون شمشیر دو دم است، اگر همراه با محتوای خوب باشد، بستر اصلاح جامعه خواهد بود اما اگر با محتوای نامناسب باشد، بستر گسترش نابسامانی و کژی خواهد شد.³¹

نتیجه گیری

در این مقاله سبک معماری ایرانی اسلامی و سپس ساختار یک خانه اسلامی از منظر قرآن و روایات بررسی شد، سپس بخشی از یک خانه اسلامی ایرانی در تبیین مفهوم حجاب بررسی شد، از آنجا که مسکن یکی از موضوعات مهم و تاثیر گذار در سبک زندگی اسلامی بوده و با توجه به اینکه زمان زیادی از عمر انسان در آن سپری میشود، لذا لازم است در طراحی، معماری و ساخت همه ی موارد آیینی رعایت شود چرا که دین مبین اسلام جامع ترین ادیان است و از هیچ چیز برای آسودگی خاطر انسان و راه گشایی برای رسیدن به مقصود و مآل انسان فرو گذار نکرده است. معماری اسلامی ایرانی یاد آور مفهوم حجاب و پوشانندگی است، و آسودگی زندگی دنیا در کنار تعالی روحانی انسان و ارتباط ماده و عالم معنا به خوبی در یک خانه ی اسلامی با زیر بنای اسلامی مشهود است و مساجد نمونه ای بارز از آن برای اثبات این مهم و اثر گذاری آن در روح و روان آدمی است. در نتیجه انسان باید دریاره ساختمانی که در آن زندگی میکند اطلاعات دینی داشته باشد و آن را براساس آموزه ها طراحی کند.

منابع

کتابها

*قرآن

1. احمد بن محمد بن خالد، المحاسن، محقق، مصحح، محدث، جلال الدین، ج 2، قم، دار الکتب الاسلامیه، چاپ دوم، شماره 13
2. بلخاری قهی، حسن، مجموعه مبانی عرفانی هنر و معماری اسلامی، نشر انتشارات سوره مهر سال 1394
3. پهلوان حسین، اکرم، «روانشناسی رنگ ها و قرآن کریم»، مجموعه مقالات بیست و پنجمین دوره مسابقات بین المللی قرآن کریم، تهران، معاونت فرهنگی سازمان اوقاف و امور خیریه. (1387ش)
4. پیروی صادق و آزادی فر ارسال «تاثیر عناصر سنتی معماری ایران بر حفظ حجاب اسلامی»، مقاله باشگاه پژوهشگران جوان.
5. پیرنا، محمد کریم «آشنایی با معماری اسلامی ایرانی» انتشارات دانشگاه علوم و صنعت.
6. جعفری کوفی، مفضل بن عمر، توحید مفضل (شگفتی های آفرینش از زبان امام صادق 7)، ترجمه احمد پانپور، مشهد: ضامن آهو، نورالکتاب، 1388.

7. حرّ عاملی، محمد بن حسن ، وسائل الشیعه، ج 5، ص 338، قم، مؤسسه آل البیت(ع)، چاپ اول، 1409ق.
8. حائری مازندرانی، محمد رضا «خانه فرهنگ، طبیعت» انتشارات مرکز مطالعات شهرسازی و معماری تهران.
9. دهخدا علی اکبر. لغت نامه جلد 3 و 6. تهران انتشارات دانشگاه تهران 1388
10. رستم نژاد، مهدی و نوید، مهدی ، اعجاز رنگ ها در قرآن، نشریه قرآن و علم، شماره 7. (1389ش)
11. ابوجعفر محمد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه قمی معروف به شیخ صدوق، من لا یحضره الفقیه، محقق و مصحح، غفاری، علی اکبر، ، ج 4، ص 5، قم، دفتر انتشارات اسلامی، چاپ دوم، 1413ق. شیخ صدوق، خصال، ج 2، قم، جامعه مدرسین، چاپ اول، 1362ش. شیخ صدوق، الخصال، با مقدمه و ترجمه و تصحیح احمد فهری زنجانی، تهران: علمیه اسلامی، 1363.
12. گلی زواره، غلامرضا، احکام و آداب مسکن، قم، سازمان تبلیغات اسلامی، انتشارات نورالسجاد 1383
13. لوشر، ماکس (1373ش)، روان شناسی رنگ ها، ترجمه ویدا ابی زاده، تهران، درس، چاپ هفتم.
14. مجلسی، محمد تقی، لوامع صاحبقرانی مشهور به شرح فقه، جلد 1، نشر قم مؤسسه اسماعیلیان 1372.
15. مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار ترجمه ابوالحسن موسوی همدانی، تهران: اصلاحی، 1386
16. معماریان، غلامحسین «آشنایی با معماری مسکونی ایران، گونه شناسی برون گرا» انتشارات سروش دانش 1387.
17. مهدوی نژاد، محمد جواد «هنر اسلامی در چالش با مفاهیم معاصر و افقهای جدید، مجله علمی پژوهشی هنرهای زیبا دانشگده هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
18. نیلی پور، مهدی، خانواده و مهدویت در آخرالزمان، جلد 1 تا 5، نشر اصفهان، چاپ تابستان 91.

سایتها

<https://www.tasnimnews.com/fa/news.18>

<https://hozeh.areeo.ac.ir/fa.19>